

ESPOON KÄRÄJÄOIKEUS**13.10.2015****Laamanni Olli Saunanoja****Eduskunnan valtiovarainvaliokunnan kunta- ja terveysjaostolle****HE 30/2015 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2016****Harmaan talouden torjunta**

Hallituksen esityksen sivulla 160 todetaan, että oikeusministeriö osallistuu edelleen harmaan talouden torjuntaan yhteistyössä muiden viranomaisten kanssa. Sivulla 178 asetetaan yli kaksi vuotta esitutkinnessa ja syyteharkinnassa olleiden rikosasioiden käsittelyaikatavoitteeksi käräjäoikeuksissa yhdeksän kuukautta. Tämän tavoitteen todetaan koskevan kaikkia rikosasioita ja tukevan myös harmaan talouden torjuntaohjelman tavoitteita. Esityksen sivulta 181 kuitenkin ilmenee, että määrärahojen mitoituksessa on vähennyksenä 1,5 miljoona euroa harmaan talouden torjunnan kohdalla. Harmaan talouden torjuntaan on tänä vuonna tuomioistuimille kohdennettu 1,5 miljoonaa euroa ja tällä perusteella on oikeusministeriöstä saadun tiedon mukaan palattu tuomioistuimiin henkilöitä yhteensä 26 henkilöttyövuotta.

Poliisi ja syyttäjä ovat vuosien ajan panostaneet näihin asioihin ja niitä on tullut ja tulee edelleen tuomioistuinten käsiteltäväksi. Myös yhteiskunnallisesti harmaan talouden torjuntaa voidaan pitää tärkeänä. Edellä mainituista hallituksen esityksen perusteluiden toteamuksista huolimatta, on ilmeistä, että asioiden käsittelyaika pitenee määrärahan poistumisen seurauksena.

Tuomioistuinmaksut

Hallitus on antanut Eduskunnalle budjettiesityksen yhteydessä esityksen tuomioistuinmaksulaiksi. Ehdotuksen mukaan nykyisiä maksuja korotettaisiin ja tällä hetkellä maksuttomia suoritteita säädettäisiin maksullisiksi. Hallituksen talousarvioesityksen sivulla 177 on arvioitu tuomioistuinmaksulakiesityksen tuloja lisääväksi vaikutukseksi 15 miljoonaa euroa. Oikeusministeriön asettama työryhmä, jonka mietinnön pohjalta hallituksen esitys on valmisteltu, piti tärkeänä, että osa lisääntyneistä tuloista käytet-

täisiin tuomioistuinten toimintamäärärahamomentin tason nostamiseen. Tällaista ei kuitenkaan sisälly hallituksen talousarvioehdotukseen, mikä on tuomioistuinten kannalta erityisen valitettavaa.

Aineistopankkihanke (AIPA)

AIPA:n myötä tuomioistuinten toimintatapoja kehitetään ja asioiden käsittely muuttuu sähköiseksi. Hanke etenee vaiheittain ja ensimmäisen vaiheen käyttöönotto ajoittuu vuoteen 2016. Tavoite on, että sähköinen menettely olisi käytössä kaikissa asiaryhmissä vuoden 2018 loppuun mennessä. Kysymys on tuottavuushankkeesta, jossa itse järjestelmän kehittämisen ja hankkimisen rahoitus on sovittuna.

Hankkeen tavoitteiden toteutuminen edellyttää kuitenkin myös sitä, että työtilat ja työvälineet tukevat sähköisissä järjestelmissä työskentelemistä. Erityisesti tämä asettaa vaatimuksia istuntosalien tekniselle varustelulle, kun sähköisen oikeudenkäyntiaineiston tulee olla kaikkien oikeudenkäyntiin osallistuvien saatavilla sähköisessä muodossa.

Tuomioistuinmaksutulojen lisääntymisen osittainenkin kohdistaminen tuomioistuinten toimintamäärärahoihin olisi tältäkin kannalta erittäin merkittävää.

Käräjäoikeuksien rakenneuudistuksen jatkaminen

Hallituksen esityksessä (s. 160) on viitattu oikeudenhoidon uudistamisohjelmaan, jossa on todettu, että käräjäoikeusverkoston rakenneuudistusta on syytä jatkaa. Käräjäoikeusverkoston rakenteen tarkoituksenmukaisella kehittämisellä voidaan muun muassa vähentää istuntopaikkojen lukumäärää ja tällä tavalla osaltaan pyrkiä vähentämään niitä kustannuksia, joita edellä mainitsemastani istuntosalien teknisestä varustamisesta aiheutuu.

Toinen merkittäviä kustannuksia aiheuttava käräjäoikeuksien istuntoihin liittyvä tekijä ovat turvatarkastukset. Turvatarkastukset ovat mielestäni nykyisin välttämättömät kaikissa käräjäoikeuksien istunnoissa, mutta tämä ei läheskään kaikissa istuntopaikoissa Suomessa toteudu. Käräjäoikeusverkoston kehittäminen tarkoituksenmukaisella tavalla antaisi mahdollisuuden turvatarkastusten kattavaan järjestämiseen. Tällä tavalla voidaan huolehtia sekä käräjäoikeuksien asiakkaiden että henkilökunnan turvallisuudesta.

Käräjäoikeusverkoston kehittämisellä tavoitellaan toki muitakin kuin taloudellisia hyötyjä, joista merkittävimpanä pidän tavoitetta lainkäytön laadun ja oikeuskäytännön yhtenäistämisen tavoitteita.

Useista eri syistä käräjäoikeusverkoston kehittämistä on siis tarpeen jatkaa.

Yksittäisen käräjäoikeuden näkökulma

Espoon käräjäoikeuden näkökulmasta valtion tulo- ja menoarvioon liittyy vuosittain erityinen mielenkiinto sen vuoksi, että käräjäoikeudessa on vuodesta toiseen ollut

merkittävä määrä budjettivaroin palkattua määräaikaista henkilöstöä. Joka vuosi oikeusministeriön kanssa käytävissä tulosneuvotteluissa joudutaan neuvottelemaan henkilöresursseista. Tämä on omiaan luomaan epävarmuutta käräjäoikeuden toiminnan pitkäjänteiseen suunnitteluun ja toisaalta se luo epävarmuutta henkilöstön piirissä.

Tänä vuonna käräjätuomarin määräaikaisia virkasuhteita on budjettivaroin 53 kuukautta, siis noin 4,5 htv ja kansliahenkilöstön osalta hieman vähemmän. Kun käräjäoikeudessa on 20 vakinaista käräjätuomarin virkaa, määräaikaisten virkasuhteiden määrä tarkoittaa sitä, että lainkäyttötyöstä lähes 20 % hoidetaan vuosittain myönnettävillä budjettivaroilla. Tämäkin on tietysti parempi tilanne kuin se, että työt jouduttaisiin hoitamaan vähemmällä henkilöstöllä.

Espoon käräjäoikeus kykenee nykyisillä henkilöresursseillaan ratkaisemaan asioita suunnilleen sen verran kuin niitä saapuu. Tämä ei ole ollut tilanne 2-3 edellisen vuoden aikana ja vireillä olevien asioiden määrä on ollut tähän vuoteen saakka kasvussa.

Nyt käsiteltävään talousarvioesitykseen näyttäisi ainakin harmaan talouden erillisen rahoituksen poistumisen vuoksi sisältyvän tuomioistuinten ja myös Espoon käräjäoikeuden näkökulmasta sisältyvän riski henkilöstön vähenemisestä. Näillä rahoillahan on tänä vuonna palkattu 26 htv, joista 2,5 Espoon käräjäoikeuteen.

Henkilöresurssien väheneminen tilanteessa, jossa vireillä olevien asioiden määrä on saatu kääntymään laskuun, olisi valitettavaa ja sisältää riskin käsittelyaikojen pidentymisestä.

Laamanni Olli Saunanoja